

Revista independent d'Horta Guinardó
Número 13

Any 6 Època IV
Abril 2022

RESSÒ *de* MONTBAU

Can Frares *Neus Moyano* — Taller de escritura: Hacer pistola *Beatriz Restrepo* — Montbau calle Literatura i recomanacions de lectura *Marta Corella i Candi Rubín* — L'Espai Social de Montbau — Poster central *Helena Castro* — Rita Flowers *Marga Martín i Joan Andrés* — Eduard Castell *Josep Joan* — Tomàquet Mandó *Joan Andrés* — Ramon Batlle *Conxita Romeu i Neus Sanmartí* — Agenda i Notícies — La atención primaria *Francisco Alguacil*

RESSÒ DE MONTBAU
Revista independent
d'Horta Guinardó

Número 13

Any 6 Època IV

Abril 2022

EQUIP DE REDACCIÓ

Marta Corella

Neus Moyano

Núria Planchart

Anna Román

Narcís Serrats

COORDINACIÓ

Neus Moyano i Marta Corella

**COL·LABORADORS
HABITUALS**

Associació de Veïns

Fernando Marzá: Arquitectura

EDICIÓ I CORRECCIÓ

Marta Hernández Pibernat

**DIRECCIÓ D'ART
IDISSENY GRÀFIC**

Clara Gràcia Closa

Narcís Serrats Mata

IMPRESSIÓ

DBcoop, scc

DISTRIBUCIÓ

DROPEL XXI, S.L.

PUBLICITAT

I ESPONSORITZACIÓ

Narcís Serrats

639 77 13 62

associacioveinsmontbau@hotmail.com

CARTES DELS LECTORS

Si voleu col·laborar amb la revista, fer-nos arribar comentaris, queixes, fotos antigues o curioses del barri, etc., us podeu posar en contacte amb nosaltres mitjançant l'adreça de correu electrònic

ressodemontbau@gmail.com

i el telèfon de l'Associació de Veïns,

639 77 13 26

DISTRIBUCIÓ DE LA REVISTA

La revista es distribueix gratuïtament a casa vostra. A més a més la podeu trobar a la Biblioteca Albert Pérez i Baró, al Local Social i a la Sala Polivalent de Montbau.

NOTA DE LA REDACCIÓ

La responsabilitat dels articles i les opinions publicats correspon de manera única i exclusiva als seus autors.

DIPÒSIT LEGAL

B-18795-2017

ISSN

2565-1706

TELÈFONS D'INTERÈS

Associació de Veïns 93 428 29 34

CAP Sant Rafael 93 428 95 41

Farmàcia Esplanada 93 428 27 29

Farmàcia Esquerrà 93 428 39 95

Farmàcia Ortopèdia Montbau 93 428 01 94

PORTADA

pavelló de nens tuberculosos a on ara hi ha l'escola dels Pins. Arxíu de la Diputació de Barcelona. Foto: Adolf Mas

ÀLTIMA

NO SOY IDIOTA, SOY MAYOR

«No soy idiota, soy mayor»: així de clara i contundent és la campanya que va iniciar un jubilat fart del maltractament sistemàtic que els bancs infligeixen als seus clients: caixers automàtics cada cop més complexos, horaris d'atenció al client limitats, cites prèvies obligatòries, tràmits feixucs a través del web...

I és que la tecnologia no sempre equival a avenç i prosperitat. Sobretot quan parlem de persones grans acostumades al tracte humà i personalitzat, a una cara amable i coneguda, al «Bon dia, senyor Carulla, com estem avui?»; en definitiva, a fer les gestions diàries i imprescindibles amb la seva persona de confiança.

La societat i el sistema ens estan demanant que ens adaptem a les noves tecnologies a marxes forçades i sense cap alternativa, i això, en molts casos, lluny de ser sinònim de millora de la qualitat de vida, es converteix en un malson i un laberint sense sortida.

A Montbau ho hem patit per partida triple. L'era postpandèmia ens deixa unes quantes sorpreses: per una banda, una de les tres entitats bancàries del barri tanca l'oficina que hi tenia. Les altres dues, seguint la seva política corporativa, limiten els serveis que ofereixen a finestreta (o, encara més vergonyós, cobren les operacions que «s'haurien» de fer al web).

El CAP, per la seva banda, va deixar d'atendre peticions que no s'haguessin sol·licitat abans a la pàgina web «lamevasalut». Afortunadament, aquesta mesura s'ha relaxat i avui dia es poden tornar a fer peticions presencials i per telèfon.

I, més recentment, els usuaris del bus de barri (135) hem vist com el servei es reconverteix en un bus a demanda que implica de nou l'ús de tecnologia: el servei s'ha de sol·licitar a través d'una aplicació o trucant a un telèfon que no sempre funciona i que sovint comunica. Hem de donar un vot de confiança a aquest nou sistema, però d'entrada costa imaginar que tothom el pugui fer servir (tothom disposa d'un *smartphone*?).

Parlem, doncs, de serveis essencials i imprescindibles que d'un dia per l'altre han deixat d'oferir l'atenció personalitzada a què estàvem acostumats. Normalment, les famílies donen un cop de mà; fantàstic! Però no oblidem les conseqüències que hi ha al rerefons d'aquesta situació: les persones, principalment les grans, perden autonomia, se les fa dependents de tercers per dur a terme activitats diàries que abans podien fer amb llibertat i independència.

Això és el que volem? Limitar encara més el seu dia a dia? Que ja no se sentin autònomes ni lliures o, encara pitjor, que els fem creure que han perdut la capacitat de fer coses tan senzilles i habituals com anar a cobrar la pensió o agafar el bus?

Som conscients del que vol dir, tot això? De la frustració, la tristesa, la incomprensió i la soledat que genera?

És important saber adaptar-se a les noves situacions i al món canviant en què vivim, però no a qualsevol preu.

CARRER ARQUITECTURA

Aquesta secció parla de la història, l'arquitectura del barri i del seu patrimoni.

06.

Can Frares, asil d'epilèptiques
per Neus Moyano

CARRER POESIA

Aquí incorporem tots aquells projectes artístics i poètics que es desenvolupen al barri o pels seus habitants.

16.

Taller de escritura: Hacer pistola
per Beatriz Restrepo

14.

Montbau, Calle Literatura
per Marta Corella

Recomanacions de novel·la negra per a la primavera del 2022
per Candi Rubín

CARRER HARMONIA

Propostes relacionades amb la gent del barri, les seves botigues i oficis.

18.

L'espai Social del Montbau
Fundació Catalunya
La Pedrera

23.

Poster central *Exposició Democratitzem les cures,*
per Helena Castro a la Sala Polivalent

26.

Rita Flowers
per Marga Martín i Joan Andrés

30.

Eduard Castell Miró, un noi de Montbau
per Josep Juan Rosell

32.

Tomàquet Mandó de Collserola
per Joan Andrés

35.

Ramon Batlle, president de l'AVVM (1977-1980)
per Conxita Romeu i Neus Sanmartí

38.

AGENDA DE PRIMAVERA

Trobareu la programació del trimestre.

40.

NOTÍCIES

Aquí trobareu totes les novetats més importants i els esdeveniments que hi han succeït darrerament al barri, per *Alicia Viñolas i Anna Camón*

42.

BÚSTIA OBERTA

Donem veu als nostres lectors a què expressin les seves opinions.

¿Se está deteriorando la salud de la Atención Primaria?

per Francisco Alguacil Mata

La història que vull explicar avui és la dels pavellons que la Casa de Caritat va projectar i edificar a la zona que ara pertany a les Llars Mundet. Avui parlarem d'una antiga masia del segle XVIII, alberg dels frares mínims, que al segle XX va ser adaptada per la Mancomunitat de Catalunya com a asil per a dones epilèptiques.

L'obscura història que hi ha darrere d'aquesta denominació és el que em va portar a rascar una mica més als arxius per intentar saber per què van tancar les dones epilèptiques en aquest recinte llavors aïllat de Barcelona, enmig de les masies que poblaven la plana d'Horta i la vall d'Hebron, on aquestes dones van residir entre el 1918 i els anys 1970.

L'any 1914 la Mancomunitat de Catalunya assumí les tasques de beneficència i de cura de la salut mental. Des d'aquest moment, en la segona dècada del segle XX, la Mancomunitat es va plantejar millorar les instal·lacions que hi estaven dedicades i va adquirir dues masies del voltant d'Horta, Can Tarrida i la Casa dels Frares. Avui totes dues han desaparegut.

*Menjador de
Can Frares per
Adolf Mas.*

*Retrat de grup de
les dones asilades
per Just Hiniestrosa.*

CARRER ARQUITECTURA

*Fotografia per
COL·LECCIÓ JUST
HINIESTROSA I ARXIU
DE LA DIPUTACIÓ
DE BARCELONA*

CAN FRARES ASIL D'EPIILÈPTIQUES

*Text per
NEUS MOYANO*

L'ORIGEN DE L'EDIFICI

La Torre dels Frares era una antiga masia del segle XVIII que havia estat lloc d'estada estiuenc dels monjos mínims, lligats com a orde religiós a la capella de Sant Cebrià i Santa Justina. Després de la desamortització del 1844 que va expulsar molts ordes religiosos de les seves propietats, la finca va ser adquirida per la família Conill, propietària d'una masia situada a la zona on ara hi ha la segona fase de Montbau.

El 1917 Can Frares es ven a la Mancomunitat de Catalunya, que es va plantejar la transformació de tot el recinte, entre les propietats del Marquès d'Alfarràs i el palau de Can Gallart, en un espai destinat a l'assistència als malats epilèptics.

Durant molt de temps els malats diagnosticats amb epilèpsia havien estat considerats posseïts pel dimoni, místics o dementes, fins que la malaltia va ser reconeguda com a tal a mitjan segle XIX, quan metges francesos i britànics es varen adonar que hi havia un grup de pacients diagnosticats amb epilèpsia que no eren dementes i que s'havia de considerar una manera de tractar-los que no comportés l'ingrés en asils de salut mental com el que ja existia a Sant Boi de Llobregat.

Els malats epilèptics eren considerats posseïts pel dimoni

No va ajudar gaire aquestes persones, especialment les dones, el descobriment que la malaltia era hereditària. Com a conseqüència d'això, durant molts anys aquests malats va tenir prohibit contraure matrimoni i fins i tot es van sotmetre a pràctiques eugenèsiques, que incloïen l'esterilització, perquè no poguessin transmetre la malaltia als fills.

Les noves idees sobre el tractament de la malaltia van provocar que en alguns països es comencés a pensar en espais no hospitalaris per allotjar els malats.

En aquesta línia, l'any 1917 el president de la Mancomunitat de Catalunya Puig i Cadafalch va encarregar a l'arquitecte Josep Goday la planificació d'un espai per a nens i nenes, homes i dones epilèptics a la falda de Collserola.

El projecte de Goday, que es va realitzar només parcialment, preveia un gran espai enjardinat amb pavellons dispersos per la zona.

Dibuixos i fotografia dels pavellons al llibre de la Casa Provincial, 1918

TORRE DELS FRARES: DORMITORI

TORRE DELS FRARES: PAVELLÓ PER A EPILÈPTICS (ADULTS)

*Can Frares,
asil de dones epilèptiques.
Adolf Mas.*

CARRER ARQUITECTURA

UN MODEL FRANCÈS

En l'estudi previ del seu projecte, Goday es va desplaçar a un dels asils per a epilèptics més antic d'Europa, l'asil de La Teppe, situat al sud de França, entre Lió i Valence. Aquest asil francès, creat com a residència permanent de malats epilèptics, comptava amb horts, granja d'animals per a la producció de llet i carn, tallers i un laboratori farmacèutic, on s'elaborava una preparació antiepilèptica a base del suc d'una planta, el *Galium album*, que ja des de la primèria del segle XIX era un dels pocs remeis que es consideraven eficaços contra l'epilèpsia.

Amb el model de l'asil de La Teppe al cap, Goday va dissenyar tres pavellons, dos de nous i un altre que consistia en la rehabilitació de l'antiga masia de Can Frares. Aquest edifici es va considerar adequat per a les necessitats terapèutiques de l'epilèpsia i, un cop va estar a punt, s'hi varen traslladar ràpidament les primeres dones i nenes epilèptiques des de la Casa de Caritat. En l'adaptació de la masia se'n van conservar els bonics esgrafiats.

L'any 1920 els altres dos pavellons van canviar de funció, ja que es van destinar a la cura de nens tuberculosos.

Cap als anys trenta, quan es començava a desenvolupar la psiquiatria, es van crear la Liga Española de Higiene Mental i, a Catalunya, l'associació de Psiquiatres de Barcelona. En els congressos de psiquiatria els metges es mostraven favorables a les mesures de contracepció forçada i a la imposició del certificat prematrimonial. De tota manera, a Espanya no es va implantar aquesta mesura fins als anys vuitanta del segle XX. Finalment, l'any 2020 es va legislar contra l'esterilització forçada, una mesura que ja es considerava violència de gènere.

DISCRIMINACIÓ DELS MALALTS MENTALS

En tot cas, a la primeria del segle xx el sistema legal permetia la segregació social de les persones que presentaven qualsevol mena de malaltia mental hereditària, una categoria en què s'inclouïa l'epilèpsia.

No és estrany, doncs, que la beneficència que s'exercia des de la Casa de Caritat optés per aïllar les dones epilèptiques a la Torre dels Frares.

Una notícia de *La Vanguardia* del 3 de juliol de 1918 relata que una noia epilèptica que es diu Frida s'ha extraviat pel Carmel i que la busquen desesperadament. La noia, diu la notícia, porta una bata a ratlles blaves i blanques i té la mirada extraviada. Aquesta descripció em va recordar de seguida la fotografia de l'àlbum de Just Hiniestrosa de les dones asilades en aquell edifici, i, en efecte, eren allà, amb les bates ratllades com la de la Frida, la noia perduda que va ser entregada a la policia l'endemà de la publicació que he comentat.

A diferència de l'extens reportatge de propaganda que el fotògraf Adolf Mas dedica als nens tuberculosos asilats als pavellons adjacents a Can Frares, una imatge idíl·lica de l'exercici de la beneficència per part de la Mancomunitat i de la Diputació, del drama de les dones epilèptiques només en tenim aquesta imatge de l'àlbum que hem heretat de Just Hiniestrosa, el masover aficionat a la fotografia que ens ha llegat el testimoni de la vida d'aquestes persones durant més de cinquanta anys.

El sistema legal permetia la segregació social dels malats mentals

Classe a l'exterior dels pavellons, anys 20. Adolf Mas.

CARRER ARQUITECTURA

Montbau, territori Xukli!

Tel.: 932 37 79 79

www.afanoc.org · www.lacasadelsxuklis.org

ESPLANADA 7 Llibres i papers	BENLLIURE 15 Llibres i papers
C/Pla de Montbau, 7 Telèfon i Fax: 93 428 09 96 montbaupapers@gmail.com	C/Benlliure, 15 Telèfon: 93 428 21 04 Fax: 93 428 09 96 montbaupapers@gmail.com
Fotocòpies-Escàner Impressions (JPG/PDF): des de pen drive/correu electrònic Enquadernacions en espiral Plastificacions-Fax Objectes de regal Treballs d'impremta	

cansaladeria polleria
CARMEN

C/Àngel Marqués 16-18 - Galerías Montbau
Telf. 93 428 05 61

Su Pastel
ARREGUI

c/ Armonia, 4 · Montbau · Tel. 93 428 22 36

HACER

Taller Levrieriano de Escritura
Relato de BEATRIZ RESTREPO

PISTOLA

Durante los días hábiles coincidíamos en el mismo tren, a la misma hora. Yo entraba a trabajar a las nueve de la mañana, pero, como me gustaba empezar el día sin prisas, procuraba coger el mismo tren, el de las ocho treinta y cinco, que venía de Terrassa y que me daba tiempo para tomarme un cafecito.

Ese día subí a empellones y quedé apretujada entre la masa de pasajeros. Sin tener donde agarrarme, clavé mis zapatos en el piso y me dejé llevar por los vaivenes del tren. De pronto los vi, era la pareja de madre e hijo adolescente; venían siempre de pie, seguramente desde Sant Cugat o alrededores, y a los que ya tenía muy vistos.

Me fijé en ellos porque casi siempre estaban discutiendo. Por el tono subido de sus voces, y aun en aquel tumulto del vagón, era inevitable escucharlos. Pronto supe que formaban un triángulo familiar: ella, una mujer que aparentaba tener unos treinta años, le decía hijo a un adolescente y, en ocasiones, se sumaba un niño más pequeño.

La madre era atractiva, tenía una belleza serena, natural, que al mismo tiempo hacía pensar en un prototipo de mujer calmada y reflexiva. No era muy alta, diría que la estatura era de un metro sesenta, y se correspondía con su cuerpo menudo, bien proporcionado. Su piel blanca se notaba bien cuidada, luminosa. Una cara armoniosa, con la nariz fina y recta; las cejas negras con el arco perfilado, enmarcaban sus ojos verdes claro, a veces en color miel. Su boca delineada por unos labios rosados mostraba cuando sonreía una dentadura perfecta.

El hijo mayor tenía aires a la madre por la estatura y el color de piel, pero nada más. De unos trece años, era regordete y bajito, con el pelo corto erizado, peinado con gomina. Siempre vestía jeans, sudadera y tenis, y en su hombro colgaba una enorme mochila imitando el estilo punki.

Este día sus voces se oían más de lo normal:

—No entiendo, Marc —decía la madre— ¿por qué no haces los deberes cuando llegas del colegio? Tienes todo el tiempo del mundo en lugar de ponerte a jugar a la play. Si lo hicieras, no irías al cole de mal humor, como hoy, porque no tienes nada que entregar. Además, no te ocupas del pequeño al que te recuerdo que tienes la obligación de dar un buen ejemplo.

CARRER POESIA

—¡Como si te importara! —soltó desafiante el adolescente—. ¿A dónde fuiste anoche?, ¿con quién?, ¿uno de tus amiguitos? Se lo voy a contar a papá cuando venga por mí el fin de semana. Que cada noche, cuando piensas que dormimos, desapareces y nos dejas solos. No vuelves hasta la madrugada. Ya verás la que se va a armar.

—No me amenaces — respondió la madre conservando la calma—. Ya eres mayorcito, Marc, para entender que yo tengo mi vida y tu padre la suya. ¿Acaso él no vive con una fulana?

—No te atrevas a llamarla así —chilló el jovencito, con los altibajos en la voz propios de la adolescencia—. Clara no es una fulana. Nos quiere y no nos deja tirados. Tú sí que eres una puta. Cada día sales con uno diferente y siempre jovencitos, todos podrían ser mis colegas.

Yo estaba rabiosa: empecé a notar que mi temperatura corporal aumentaba rápidamente. Sudaba, se me subían los calores y empezaba a tener la cara roja, me estorbaba la ropa. Eran los síntomas propios de un ataque de rabia; cuando me viene uno de estos me vuelvo irritable y hostil, siento como si me transformara en otra persona. Dejé de ser pasiva y pasé a la acción, como si tuviera que enfrentarme a un enemigo. De repente, me di cuenta de que al mismo tiempo estaba pensando en mi niñez, cuando jugábamos con mis hermanos y los amigos del barrio de La América, en el descampado del Zacatín. Jugábamos a policías y ladrones y como no teníamos pistolas, nos las inventábamos: nuestros dedos índice y pulgar se convertían en pistolas; los estirábamos y apuntábamos. No fallábamos nunca.

Me harté de escuchar al chico insultar a la madre y soltarle semejantes improperios: que si eres una puta, que te vas con el otro y nos dejas solos, que me has pegado, que se lo voy a contar a mi padre, que no quiero que me acompañes al colegio, que me avergüenzo de ti. Su voz se oía hasta el fondo del vagón. Los viaje-

ros escuchábamos y presenciábamos la escena, pero no nos atrevíamos a intervenir; por el contrario, se imponía un incómodo silencio entre nosotros hasta el punto de que evitábamos mirarnos. Estábamos indignados, pero a la vez paralizados. La madre ni levantaba la cabeza, procurando que su cabello rubio, largo y ondulado, le cubriera el rostro; apenas alzaba la voz y solo le pedía respeto a su hijo. Ella sabía que todos en el tren estábamos pendientes de ellos.

Los tres bajábamos en la misma parada, por lo tanto, me di prisa: con disimulo aproveché un momento para acercarme al chico dándole la espalda a la madre. Con la mano en el bolsillo exterior de mi abrigo, hice forma de escuadra con los dedos índice y pulgar de mi mano derecha, y, haciendo pistola como en el mismo Zacatín, los estiré picándole con fuerza en su costado izquierdo al tiempo que le susurraba al oído:

—Ni se te ocurra alzar la voz, soy policía secreta y te estoy apuntando. Hace días que te vigilo y sé que maltratas a tu madre cada día en este tren. Si no acabas con esto te voy a llevar ante el juez, que seguramente te meterá en una institución. —Y rematé con voz firme, aunque baja aumentando la presión de la pistola—: ¿Te queda claro, chaval? —Dejé de hacer pistola, recuperé la posición y me quedé a su lado.

El chico empalideció muerto de miedo y empezó a sudar; su frente se humedeció y los labios temblorosos se le pusieron de color morado. Tenía los ojos muy abiertos y miraba a su madre como pidiéndole ayuda. Yo también la miré a ella y vi que no se percataba de nada, así que me volví hacia él con ojos implacables, llenos de rabia y hostilidad, impidiéndole cualquier gesto.

En ese momento el sonido del tren anunció: “Próxima parada, Muntaner.” Bajé detrás de ellos dos y salimos de la estación. El chico, de cuando en cuando, se giraba a mirarme, aún descompuesto. Dos cuadras después, di la vuelta en una esquina y desaparecí.

MONTBAU, CALLE LITERATURA

Text per
MARTA CORELLA
AGUILERA

CARRER POESIA

Los libros y las ciudades son, a todas luces, organismos vivos. Nacen, envejecen, se restauran o se destruyen. Más aún: empezar un libro es, en muchos sentidos, enfrentarse a una ciudad por descubrir. Paseamos por ellos y sus páginas nos muestran espacios y personas cotidianas, reales como la vida misma; a veces, incluso, fantaseamos con la posibilidad de un café con ellos.

Digámoslo de una vez por todas: qué bonita casualidad que la biblioteca de nuestro barrio se encuentre en una calle dedicada a la arquitectura, el arte y ciencia del espacio habitable, vivible.

CARRER LITERATURA

Esta sección se abre como lo hacen tantos viajes a la literatura: dejándose llevar por las intuiciones. Visito la Biblioteca Montbau – Albert Pérez Baró y me detengo ante su sección de recomendaciones en las que, para mí, siempre han sido las grandes avenidas del paisaje literario: el ensayo, la poesía y la novela. Porque, ¿qué leemos cuando no sabemos qué leer? Carlo Ginzburg, el historiador italiano, tiene toda una teoría para nosotros los indecisos: atender y escuchar al libro de al lado, el inesperado; dejarse llevar por la posibilidad de que en los márgenes esté la historia que buscamos. Así fue como llegué al texto sobre el que hoy escribo: *Barcelona: título provisional*, la primera recomendación de esta recién inaugurada Calle Literatura.

Barcelona: título provisional (Ajuntament de Barcelona, 2020) es un viaje por la ciudad contemporánea, un mapa literario que alinea las calles y las páginas. Sus autores nos ofrecen una guía literaria por los distritos de Barcelona a través de ocho autores y autoras como Mercè Rodoreda, Quim Monzó, Juan Marsé, Roberto Bolaño, Montserrat Roig, Maria-Mercè Marçal y Manuel Vázquez Montalbán. La lista es siempre una lista injusta e incompleta, es verdad, en parte porque la literatura es un fenómeno imparabable. Cuando hablamos de escribir, hay un taller del artista en cada casa.

Un fragmento, lúcido y sugestivo, dice así:

“Durante muchos años se habló de la gran novela de Barcelona. Había una quietud terrible porque decían que no existía, que no estaba, que no se había escrito. Sergi Pàmies llegó a hacer broma con un libro que se titulaba, precisamente, *La gran novela de Barcelona*, que, para más inri, jera de cuentos! Sucede que quizá aquella obra magna que nos tenía que trastornar a todos ya se había escrito o quizá no se escribirá nunca, porque, a nuestro entender, la idea canónica, totémica, de una novela que lo explique todo es imposible.”

¿Ciudad de cuentos? ¿Y por qué no una revista de barrio? La novela de Barcelona es imposible por infinita, así que hemos venido a sumarle una página aquí.

RECOMANACIONS DE NOVEL·LA NEGRA PER A LA PRIMAVERA DEL 2022

L'any 2022 ha començat ple de novetats editorials d'allò més negres i criminals... Des de la Biblioteca Montbau – Albert Pérez Baró, us en volem recomanar unes quantes d'autores i autors nacionals que ja podeu comprar a la vostra llibreria de confiança, i també es poden demanar en préstec a les biblioteques de Barcelona.

Bona lectura i bon Sant Jordi!

CARRER
POESIA

Susana Martín Gijón, guanyadora del premi Cubelles Noir i finalista dels premis Planeta i Paco Camarasa, torna a les llibreries amb l'obra *Planeta* (Alfaguara, gener del 2022). Tercera entrega, després de *Progenie* i *Especie*, de la inspectora Camino Vargas. En aquest cas ha d'investigar l'aparició en un camp de golf del cadàver dessagnat i amb els peus seccionats d'una dona, fet que trasbalsa tot el Grup d'Homicidis de Sevilla en plena alerta climàtica per pluges torrencials, que ja ha deixat diverses persones desaparegudes.

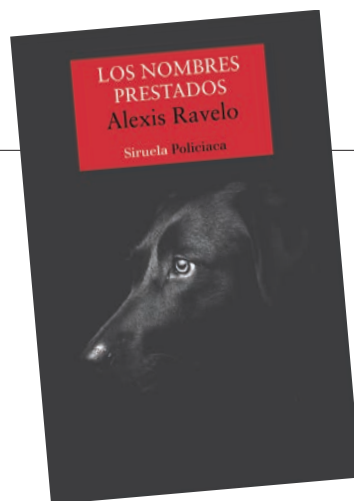
Javier Cercas ens ofereix la tercera part de la seva trilogia *Terra Alta a El castillo de Barbazul* (Tusquets, març del 2022). Alguns anys després dels fets narrats a *Independencia*, *Melchor Marín* ha abandonat els Mossos d'Esquadra i treballa com a bibliotecari a Gandesa. La seva filla Cosette se'n va de vacances a Mallorca amb una amiga, però quan no torna ni contesta les trucades al mòbil, el seu instint de policia experimentat fa que es planti a l'illa per rastrejar-ne els últims moviments.

A Spanish Beauty (Anagrama, gener del 2022), *Esther García Llovet* ens ofereix la primera entrega de la *Trilogía de los países del Este*, una novel·la negríssima ambientada en una Benidorm plena de mafiosos anglesos, milionaris russos, billars cutres de soterrani i gratacels a mig construir. En aquesta ciutat hi regna Michela, una policia tèrbola i corrupta obsessionada per recuperar un encenedor talismà i trobar el seu pare.

La darrera recomanació de les novetats del primer semestre de l'any és la novel·la guanyadora del Premio de Novela Café Gijón 2021, titulada *Los nombres prestados* (Siruela, gener del 2022), d'*Alexis Ravelo*. Tomás Laguna podria passar per un corredor d'assegurances jubilat que ha arribat a Nidocuervo per gaudir de la tranquil·litat amb el seu gos Roco. I Marta Ferrer podria ser una traductora que ha trobat al poble un lloc ideal per viure amb el seu fill Abel. Però cap dels dos és qui diu ser, ambdós han arribat a aquest racó de món amb noms prestats fingint una vida que no tenen i fugint dels fantasmes del passat.

La tercera recomanació amb el rerefons de la pandèmia que hem patit aquests darrers temps és *Perros mirando al cielo* (Tusquets, gener del 2022), d'*Eugenio Fuentes*. Ens trobem davant d'un nou cas del detectiu privat Ricardo Cupido, que s'ha d'ocupar d'esclarir les causes de la mort d'un metge del Servei d'Urgències de l'Hospital Gregorio Marañón, esdevinguda mentre estava de vacances amb la seva família per recuperar-se de l'esgotament i l'estrès provocats per la primera onada de la covid 19.

L'ESPAI SOCIAL DE MONTBAU

FUNDACIÓ CATALUNYA LA PEDRERA

*Text i imatges per la
FUNDACIÓ
CATALUNYA
LA PEDRERA*

HARMONIA

Entrevista a Salvador Pedrón, coordinador de l'espai Social de Montbau de la Fundació Catalunya La Pedrera.

L'espai Social de Montbau dona resposta a les necessitats de persones amb deteriorament cognitiu lleu, a través del Programa de Reforç i Estimulació de la Memòria i la Salut (Programa REMS).

«¿Qué menú tenemos hoy, Salva?» «Los jueves, ya se sabe: paella. Bueno, arroz con cosas, que es lo que feu aquí», respon amb el seu humor i accent característics el Salvador Pedrón a un dels voluntaris de l'Espai Social que Fundació Catalunya La Pedrera té al nostre barri.

El Salvador Pedrón és el coordinador d'aquest espai, obert a les persones grans de Montbau, que ofereix programes i activitats per millorar i estimular la memòria i la salut cognitiva, com ara el Programa REMS. Nascut a Sueca, al País Valencià, el Salvador ja és un veí més del nostre barri.

Salvador: Vaig venir a Barcelona per complementar la meua formació acadèmica. Vaig estudiar a la UAB Antropologia Social i Cultural, abans havia estudiat Treball Social a València. Em va sortir l'oportunitat de treballar aquí, a l'Espai Social, i així va ser com vaig conèixer Montbau. Vaig trobar un veïnat reivindicatiu i també molt acollidor. M'hi he sentit tan a gust que hi he vingut a viure. M'encanta sentir els ocells al matí.

Ressò: T'hi has sentit ben rebut?

Salvador: I tant! Bé, no he notat gaire canvi. Jo ja feia vuit anys que era al capdavant de l'equipament. I molts dels veïns hi venen o hi han vingut a participar en alguna activitat. A més, com que treballem en xarxa, tinc molta i molt bona relació amb altres entitats socials, especialment amb aquelles que treballen amb persones grans, perquè ens complementem.

Ressò: I què hi feu, a l'Espai Social de Montbau?

Salvador: Montbau és un dels barris més envellits de Barcelona. Va créixer als anys seixanta, amb moltes famílies joves que venien d'altres parts d'Espanya. Amb l'envelliment apareixen necessitats com ara les derivades de la solitud o la pèrdua de memòria i el deteriorament cognitiu. I nosaltres treballem en aquest àmbit.

«He vist transformacions molt ràpides en persones que venien espantades perquè els acabaven de donar un diagnòstic molt dur»

Ressò: Me'n pots posar algun exemple?

Salvador: Des de fa gairebé deu anys impulsem el Programa REMS, de Reforç i Estimulació de la Memòria i la Salut. Aquest programa ajuda a mantenir l'autonomia i el benestar de persones que estan en fases inicials de malalties neurodegeneratives, amb unes teràpies no farmacològiques que complementen la feina dels neuròlegs i que incideixen en l'estat d'ànim i en l'evolució de la malaltia. Se sent una riallada a la sala del costat. Un grup està cantant. Serrat. Hoy puede ser un gran día.

Salvador: Aquest grup està fent una activitat expressiva creativa amb la Sílvia. És una proposta del Jordi, un dels participants. Li agrada molt Serrat i aquesta cançó en particular. Avui estan treballant la vocalització i la memòria. I mira com es diverteixen. A part d'aquesta activitat més lúdica, cada dia fan una hora d'activitat cognitiva amb una neuropsicòloga, per estimular la memòria, el càlcul i el llenguatge, i una hora d'activitat física amb una fisioterapeuta, per mantenir la mobilitat i l'autonomia.

»Al REMS apliquem una metodologia participativa, que afavoreix les relacions socials i fa que les persones es donin suport les unes a les altres. He vist transformacions molt ràpides en persones que venien espantades perquè els acabaven de donar un diagnòstic dur, i que han canviat en poques setmanes.

Ens interromp la Mari, que ve a buscar la seva mare. «¿Ven-drás al GAT? ¿Te has apuntado?»

Ressò: Què és el GAT?

Salvador: EL Grup d'Ajuda Terapèutica (GAT) que oferim als familiars dels participants del REMS. El condueix la Jèssica, que és psicòloga, i ajuda a compartir el que suposa con-viure amb una persona amb demència. Ningú està

preparat per a això, i en aquest espai es proposen dinàmiques que ajuden a comprendre la malaltia. Ho vam haver d'aturar per la pandèmia, però ara hi tornem.

Ressò: Cuidar el cuidador.

Salvador: Efectivament. Aquesta feina acostuma a recaure en la parella o en els fills. I significa una sobrecàrrega en tots els sentits. Molts d'ells presenten un malestar emocional. Per això estem iniciant el programa Salut Emocional per a persones cuidadores, un espai setmanal de participació en grup, conduït per una professional de la psicologia, que els proporciona eines i recursos per gestionar les seves emocions i millorar el seu estat emocional.

«¿Ya podemos ir a comer?», pregunta la Rosario al Salva. S'ha acabat la sessió d'activitat cognitiva. Acabem l'entrevista. Tot i que els voluntaris atenen i dinamitzen l'hora de l'àpat, al Salva li agrada supervisar-ho tot.

Salvador: El Dina en Companyia és un servei que va néixer amb la voluntat d'oferir àpats saludables per a persones grans que volen relacionar-se i sentir-se acompanyades. No és un menjador social, sinó un espai de trobada. Moltes de les persones que venen a fer activitats al matí, després es queden a dinar.

«Ahora es mucho más rico». El Jordi hi fica cullerada. I el Salvador aclareix: «Hem canviat d'empresa que fa els menjars i la veritat és que ha millorat molt. No només ha de ser sa i equilibrat: ha d'estar bo».

La Fundació Catalunya La Pedrera té com a raó de ser les persones. Les persones grans que tenen un deteriorament cognitiu lleu, com ara les fases inicials de la malaltia d'Alzheimer i altres demències, poden millorar el seu benestar emocional i mantenir l'autonomia el màxim temps possible gràcies a les eines i les estratègies que els ofereix el Programa REMS, de la Fundació Catalunya La Pedrera, que es desenvolupa a l'Espai Social de Montbau (Àngel Marquès, 14-18, accés pel carrer Poesia). Vine i informa-te'n!

CARRER HARMONIA

**SOM L'AGÈNCIA DEL BARRI
T'AJUEM A VENDRE O LLOGAR EL TEU PIS**

**\ venda \ lloguer
\ administració de finques**

Assessors
serveis immobiliaris

931 896 434

\ assessorsbcn.com

ZAPA-RÀPID
MONTBAU

C/ POESIA 1-5
GALERIES MONTBAU
08035 BARCELONA

An illustration of a shoemaker with a red headband and green shirt, sitting on a wooden stool and working on a large, brown, woven sandal. The shoemaker is holding a needle and thread. The sandal has a complex woven pattern and a strap across the foot. The entire scene is set against a light gray background with four silver bolts in the corners.

L'exposició d'Helena Castro tindrà lloc a la Sala Polivalent de Montbau després d'haver estat vista a la Casa Groga de Sant Genís. És una iniciativa conjunta dels barris de muntanya.

A painting of a dining room. In the foreground, a dark wooden table is partially visible, with a patterned tablecloth featuring a floral or abstract design. Several dark wooden chairs with decorative lattice backs are arranged around the table. The background shows a wall with a textured, mottled appearance in shades of green and yellow, and a window or doorway on the left. The overall style is somewhat impressionistic or expressionistic, with visible brushstrokes and a rich, textured surface.

DEMOCRATITZEM
LES OUBRES, per
Helena Castro

Tocineria i xarcuteria de qualitat.
Gran selecció de **vins** embotellats i granel.

Mercat Canyelles - Parada 30 - 31 / Carrer Carles Soldevilla 08042 Barcelona
telf 934 277 811 - 607 231 084

OSSEA
PELUQUERIA

93 428 76 03
C/DOMENECH I MUNTANER 2-10 LOCAL 1
08035 BARCELONA

FARMÀCIA - ORTOPÈDIA
MONTBAU

Maite Pérez Sánchez

PLANTILLES - CADIRES DE RODES
FAIXES - LLITS - BASTONS

Roig i Solé, 7 (al costat de Res. Vall d'Hebron)
08035 BARCELONA
Tel. 93 428 01 94 - 654 024 765
e-mail: perez.sanchez1@cofb.net

La Llamenera

Restaurant

FES QUE EL BARRI CREIXI

Volem aprofitar també per dir que, quan tornem a la normalitat, serà molt necessari que donem suport al teixit comercial de Montbau. És important que anem a comprar als establiments del nostre barri, perquè els caldran la nostra ajuda i col.laboració de tothom; ells en altres moments han ajudat al barri i ara cal que els tornem el favor.

L'AVVM dona suport a la seva tasca, que és necessària pel benestar del nostre barri tant en el present com en un futur, perquè sense comerç no hi ha barri.

associacioveinsmontbau@gmail.com
www.veinsmontbau.org

RITA

Fotografia per
JORDI CUXART I ERNST LALLEMAN

FLOWERS

Text per
MARGA
MARTÍN
I JOAN
ANDRÉS

CARRER HARMONIA

*Rita Flowers
a les festes majors
de Montbau*

Qui ets i a què et dediques? Em dic Marga Martín i treballo de dissenyadora floral des del 2013. Amb la meva marca, Ritaflowers, dissenyo complements personalitzats amb flors seques i preservades, i faig tallers de disseny floral presencials i en línia. Ritaflowers (www.ritaflowers.com) va començar quan feia un any que havia vingut a viure a Montbau. Així que puc dir que Ritaflowers també és una mica filla de Montbau.

En què t'inspires?

Soc més aviat hiperactiva i sempre he estat bastant curiosa, interessada a conèixer altres cultures, diferents formes de pensar, la feina d'altres artistes... És molt variada, la meva inspiració. Arquitectura, música, llibres...

Quins materials fas servir?

Treballo amb flors seques, flors preservades, branques, herbes, fulles, etc. Per exemple, he dissenyat una corona de flors amb les arrels d'alguns dels pins que varen caure amb la tempesta de vent que vàrem patir a Montbau la primavera del 2020, i una altra amb tiges seques de dents de lleó, també recollides a la muntanya de Montbau. Estic dissenyant una col·lecció de corones de flors en què cada una té la seva pròpia tècnica i història, que vaig compartint

a les xarxes socials i al blog de la meua web, i que vaig ensenyant.

T'agrada Montbau?

Montbau m'agrada molt! Hi visc des del 2012 i, després d'haver viscut en altres barris de la ciutat, em sembla que aquest és el millor, sense cap dubte. És un barri que està molt en contacte amb la natura i això es nota en la gent que hi viu. Està molt ben proveït de serveis i és tranquil, però a la vegada té molta vida social.

Fas vida de barri?

Bastant. El forn de pa, la carnisseria, l'herbolari, el supermercat, el gimnàs...: en soc clienta habitual. I passejo molt pels parcs amb el gos. Estic contenta de viure en un barri amb tanta vida. És el més aproximat a la vida de poble, dins de la gran urbs de Barcelona.

*Rita Flowers
a les festes majors
de Montbau*

Has fet algun projecte al barri?

Doncs a la darrera cloenda de la festa major de Montbau vaig tenir l'oportunitat de crear una gran instal·lació botànica que va formar part de l'espectacle pirotècnic organitzat per la Colla de Diablers de Montbau.

»Amb l'ajuda de voluntaris, també del barri, vàrem celebrar l'equinocci de tardor amb la creació d'un gran arbre de branques de fonoll seques. En vàrem dir «la cerimònia de l'arbre de la transformació».

»Aquella tarda, mentre estàvem dissenyant la instal·lació, tothom qui s'apropava podia escriure un desig en un tros de paper. Per a mi va ser molt emocionant veure com la gent s'acostava i, molt concentrada, escrivien amb entusiasme, plegaven el paper i el dipositaven a la cistella, que estava cada vegada més plena de desitjos. A través d'Instagram

també vàrem rebre desitjos d'amics a distància: des d'Amsterdam, des de Seül, des de Màlaga... Els vaig escriure en paper i els vaig deixar a la cistella.

»Quan va caure la nit, vam deixar la cistella de desitjos dins de la instal·lació botànica. I, amb l'ajuda dels Diablers de Montbau, vam calar foc a la gran estructura. La llum de les flames i l'olor de fonoll van completar l'efectivitat de l'encanteri i van acompanyar l'espectacle pirotècnic terrestre estàtic de cloenda de la Festa Major. Per a mi va ser molt especial i estic molt agraïda per l'alegria amb què els veïns i les veïnes ho varen rebre.

Projectes?

A l'hivern vull fer tallers de disseny floral a Barcelona. I de cara a l'any vinent vull fer una festa de presentació dels meus dissenys de corones de flors... Ja ho veurem!

EDUARD CASTELL MIRÓ, UN NOI DE MONTBAU

Text per
JOSEP JUAN ROSELL

*Eduard Castell en una
activitat de l'Esbart
Joan Rigall*

Imatges de
**ARXIU DE L'ASSOCIACIÓ DE VEÏNS DE
MONTBAU I COL.LECCIÓ NÚRIA QUINTANA**

L'Eduard va venir al Montbau als sis anys amb els seus pares i la seva germana, procedents del barri de la Ribera de Barcelona, al costat de Santa Maria del Mar, i ja no se'n va moure mai més; és dels pocs que essent un dels nens de la primera fornada del barri, s'hi va quedar. La majoria dels altres, un dia o altre vam marxar i sempre hem arrossegat la nostàlgia per aquest esplèndid experiment urbanístic a la falda de Collserola que és el Montbau.

La seva implicació amb el barri va ser total des del principi. Va ser un dels primers alumnes de l'Institut Narcís Monturiol, i la seva empremta va quedar sobretot a l'AEEF, entitat de la qual va arribar a ser president i a la Coral Sant Jeroni, on va ser director.

CARRER

A l'AEFF va ser membre de l'Agrupament Escolta Pompeu Fabra, passant per l'Estol, la Secció, el Clan i finalment Cap dels Raiers (monitor, com diríem avui).

Però la seva petjada forta dins de l'AEFF va ser a l'Esbart Joan Rigall, que dirigia la seva mare. Com a dansaire va arribar a formar part d'un cos de dansa que va fer actuacions sonades com al Palau de la Música, les Sis hores de Dansa de Montbau o actuacions a la Catalunya Nord (estat francès), i se li van demanar col·laboracions des d'altres esbarts com l'Esbart Mare Nostrum de Sant Andreu. Fent equip amb la seva mare, va ser responsable musical de l'Esbart, encarregant-se de mantenir en el millor estat possible (estem parlant de l'època de les cintes de casset) les gravacions de música de dansa per a poder assajar correctament i per a algunes actuacions de baix pressupost, i també de tenir preparades totes les partitures dels onze músics de la cobla pel dia que l'actuació tenia pressupost per a música en viu. Posteriorment, a les Trobades d'Esbarts Infantils, a part de fer "tots els papers de l'auca" era el que podríem dir màxim responsable artístic de l'esdeveniment: coordinava l'elaboració del programa de danses, i organitzava les "coordinacions de danses", lloc on es trobaven els directors dels esbarts participants per marcar com s'havia de ballar cada dansa sota la direcció d'un folklorista, i s'editava un llibret amb les explicacions i les parti-

tures. Per tant, les danses que vèiem el dia de la trobada les vèiem així gràcies a l'Eduard. Molts folkloristes volien venir a coordinar danses perquè el seu nom aparegués al llibret que editava l'Eduard on el nom de Montbau ocupava un lloc preeminent.

De ben jove l'Eduard va començar a cantar a la coral Sant Jeroni, i donada la seva formació musical, en va arribar a ser director, càrrec que va exercir durant molts anys.

A cavall entre l'AEFF i la Coral Sant Jeroni, uns quants joves del barri van constituir el grup de folk "Els Troncs"; l'Eduard era un d'ells. Van tenir molt d'èxit, arribant a actuar a "Televisión Española" al Circuit Català. Fent de teloners del Pere Tàpies i el Ramon Muntaner en una actuació al Montbau, el Pere Tàpies va comentar que era un grup que "sonava molt bé", i és que, en cantar la majoria d'ells a la Coral, hi havia sopranos, contralts, tenors i baixos, una combinació de veus que degudament acompanyada de guitarres feia les delícies del públic.

En fi, un noi de Montbau, barri al que va servir durant tota la vida.

Programa de la trobada d'esbarts infantils

HARMONIA

Entrega d'un premi per Luís Caro, vocal d'esports de l'AVV.

TOMÀQUET MANDÓ DE COLLSEROLA

*Text per
JOAN ANDRÉS*

A Barcelona hi ha una varietat de tomàquet autòctona: el tomàquet Mandó de Collserola. Es un tomàquet que s'havia conreat a les masies de la serra per a l'autoconsum, però a mitjans del segle passat es va abandonar el seu cultiu. Un pagès que el conreava se'n va endur llavors cap a França quan la guerra civil espanyola. Als anys vuitanta va tornar de França amb les llavors d'aquest tomàquet, i en va donar als seus veïns de Can Mandó, que el van tornar a plantar, i el van reconèixer, després de tants anys. És de creixement lent, i els fruits són molt grans, de 400 g a 1 kg cada tomàquet, molt saborós i de pell fina.

Fa uns pocs anys, el 2010, en Damià Gibernet, de Can Mandó, veient el potencial d'aquesta varietat, va portar unes llavors al Consorci de Collserola. La Fundació Miquel Agustí va fer-ne un estudi, amb un resultat prometedor, i a Can Coll, el centre d'educació ambiental del Parc Natural de Collserola, es va fer la multiplicació de la llavor durant 4 anys, i es va protegir la varietat de l'erosió genètica. Es van repartir llavors entre diferents pagesos de Collserola, i el 2015 es va comercialitzar per primera vegada, amb gran èxit entre els veïns i d'alguns restaurants de Barcelona. De les 80 plantes que hi havia el 2011, es va passar a 2.000 el 2018, conreada per una dotzena de pagesos de Collserola. Li van posar el nom de Mandó de Collserola, en honor a la masia del seu redescobridor.

Poques ciutats poden presumir de tenir una varietat de tomàquet autòctona, i a més tan saborosa!

CARRER HARMONIA

BIBLIOLLAVORS

La biblioteca Collserola, a Vallvidrera, s'ha especialitzat en natura, i ha creat la secció Bibliollavors, amb una important selecció de llibres sobre plantes, conreu ecològic i jardineria. A més dels llibres i de xerrades i cursos sobre natura, aquest any han incorporat el servei Bibliollavors de préstec de llavors. Amb el carnet de biblioteques públiques i signant un compromís de tornar llavors de la teva pròpia collita, es poden aconseguir llavors de diverses varietats de tomàquet (entre ells el Mandó de Collserola), pebrot i albergínia.

Els proveïdors de llavors són el mateix Damià Gibernet, i l'associació l'Era, de Manresa, que ha creat el centre Esporus, de conservació de la biodiversitat cultivada. El lema de l'Era és: sembrem idees i collim realitats. Tant en Damià com l'Era formen part de la Xarxa Catalana de Graners, que és un grup de gent que fomenten el lliure intercanvi de llavors i d'informació.

FIRA AGRÍCOLA DE COLLSEROLA

També es poden aconseguir plançons de tomàquet Mandó de Collserola a la Fira Agrícola de Collserola, que aquest any tindrà lloc el diumenge 8 de maig a la plaça del Centre Cívic de Vallvidrera - Vázquez Montalbán.

Hi ha una versió de la història d'aquest tomàquet que diu que el pagès que va fugir de la guerra, va anar a parar a un camp de concentració a Argelers, a on va arribar amb un grapat de llavors per conrear, i així es va conservar aquesta espècie de tomàquet. Però aquesta història no està confirmada. El que ens explica en Damià, de can Mandó, és que aquest pagès, del que no se'n sap el nom, en tornar de França als anys vuitanta, li va donar llavors a la tieta d'en Damià i van comprovar que efectivament era el mateix que havien conreat 50 anys enrere. Actualment la varietat està inscrita al Catàleg de varietats locals d'interès agrari de Catalunya, i al Catàleg Comú de varietats de plantes agrícoles de la Unió Europea. S'està investigant si a França n'hi ha alguna de semblant, o si ha perdurat la que hi va portar el pagès de Collserola.

RAMON BATLLE, PRESIDENT DE L'ASSOCIACIÓ DE VEÏNS DE MONTBAU (1977-1980)

Text per
CONXITA ROMEU I
NEUS SANMARTÍ

Imatges per
AVVM I JOAN
MERCADÉ RIUS

CARRER

El passat mes de novembre va morir Ramon Batlle, que fou president de l'Associació de Veïns de Montbau entre els anys 1977-1980, uns anys que van coincidir amb el canvi democràtic que s'estava vivint al país. La seva mort és un bon moment per repassar els canvis que hi va haver a l'associació en aquells anys, que sens dubte van ser importants per al nostre barri. Cal recordar que Franco va morir el novembre del 1975 i que les primeres eleccions democràtiques van ser, precisament, l'any 1977.

El nostre barri també va viure aquest canvi. L'Associació de Vecinos de Montbau (el nom no s'havia de catalanitzar, com el de la resta d'entitats, fins al 1980) es va constituir l'octubre del 1963, amb Fèlix Jiménez Lasanta, funcionari municipal, com a president. Va ser una de les primeres associacions de veïns que es van crear a la ciutat de Barcelona després de la Guerra Civil, i va ser encoratjada i promoguda des del Govern Civil, potser per contrarestar l'entorn actiu de les persones i del primer nucli associatiu del barri, que es movien al voltant de les cooperatives que havien contribuït a crear-lo (i a poblar-lo).

HARMONIA

UNA ASSOCIACIÓ ACTIVA

Els primers anys de l'associació es van caracteritzar per una relació continuada amb l'Ajuntament i el Patronat Municipal de l'Habitatge per resoldre els problemes que van sorgir ben aviat. Des del començament es van reivindicar amb insistència alguns equipaments, entre els quals un local social per a l'entitat, i així es va aconseguir, l'any 1964, la cessió de l'actual local social del carrer Roig i Soler.

Disposar del local va permetre encetar algunes activitats permeses en el context polític de l'època, com ara balls familiars, sessions de cinema, representacions teatrals, campionats de tennis taula, excursions amb autocar a les platges i, fins i tot, la creació d'una biblioteca diminuta (que era l'embrió de l'actual). La relació amb les entitats oficials de l'època era intensa i cordial, fins al punt que va venir a l'associació, com a convidat, el que aleshores era l'alcalde de Madrid, Carlos Arias Navarro. No oblidem que eren anys de dictadura fèrria, amb una censura dura, una cultura ofegada, les llibertats absents i la por que es mantenia, però, al mateix temps, les parelles joves que s'anaven instal·lant al barri sentien el desig i la necessitat de superar l'angoixa i fer-lo habitable.

En conseqüència, malgrat el caràcter inicial marcadament oficialista de l'entitat, ben aviat es van incorporar a la junta directiva persones procedents de les cooperatives existents, que van començar a donar-li un tarannà més obert. El 1970, quan l'entitat comptava amb uns 600 socis, se'n va nomenar president el militar Francisco González Manrique, amb una junta que també integrava persones actives del nucli de les cooperatives.

PRIMERES CAMPANYES

Poc després, el 1971, es va produir una forta mobilització veïnal contra el projecte de l'abocador d'escombraries als barrancs pròxims de Collserola. Aquella campanya, al voltant del lema «basuras collserola no», va aconseguir aturar el projecte (que finalment es va traslladar al Garraf). També va ser forta la reivindicació perquè no s'eliminés la font de can Barret, que es volia anul·lar degut a la urbanització del final del carrer Poesia. Va ser un moment en què els veïns van poder comprovar que la seva acció col·lectiva podia aconseguir millores per al barri, que n'estava molt necessitat. Tot i així, en els anys següents va minvar l'activitat i, segons algunes opinions, l'entitat va caure en un cert ensopiment.

El gener de 1976, pocs dies després de la mort de Franco, un vintena de veïns van fer una crida pública a tot el veïnat per reclamar la renovació de l'associació. Aquesta crida donà com a resultat la formació de la Candidatura de Renovació Democràtica, de la qual formava part Ramon Batlle. El programa d'aquesta candidatura es fonamentava en la millora dels equipaments del barri, la democratització de l'Associació de Veïns, l'impuls a la cultura catalana i la funció formativa de l'associació.

En aquelles eleccions hi va haver tres candidatures: la continuista, la de renovació democràtica, presidida per Bertomeu Buch, i una altra que presidia Higiní Juan. La votació, la més concorreguda de la història de l'associació, va donar el 50,1% dels vots al candidat José Caro. El nou president va aconseguir formar una junta amb persones de les diverses candidatures, però l'equilibri va resultar conflictiu i difícil, en un moment de tensions polítiques importants, i Caro va acabar dimitint.

HARMONIA

UNA ETAPA PLENA D'INICIATIVES

En les noves eleccions va ser elegit en Ramon Batlle com a president, amb una candidatura que recollia els objectius de la de Renovació Democràtica. Batlle va iniciar una etapa molt fecunda en iniciatives veïnals promogudes per l'Associació

El Congrés de Cultura Catalana al barri als anys setanta

de Veïns de Montbau o amb el seu suport, una etapa que va continuar amb el següent president, Albert Bastardes. Van ser uns anys de moltíssima activitat a l'associació, organitzada en vocalies autònomes que es coordinaven en les sessions de la junta de cada dilluns.

Per esmentar només algunes d'aquestes iniciatives, ens referirem a la participació massiva del barri en la manifestació de l'11 de setembre de 1977, la constitució de la biblioteca popular (en col·laboració amb un grup de mares i pares de l'Escola Baloo), la decisió que el Patronat Ribas fos un institut de secundària, l'obtenció de més locals associatius per al barri, el secretariat de Montbau del Congrés de Cultura Catalana, la construcció del poliesportiu del carrer Arquitectura, l'ampliació de l'Institut Narcís Monturiol, els cursos de català i les reivindicacions de més bones comunicacions per al barri: tot i que ja es demanava que hi arribés el metro, Montbau no en va tenir fins a l'any 1985.

RAMON BATLLE, AL SERVEI DEL BARRI

Ramon Batlle era una persona compromesa socialment i políticament. Tenia un esperit de servei, sempre disposat a ajudar i a solucionar qualsevol qüestió que se li plantejés, i, gràcies al seu tarannà, va ser una persona de consens.

Molt bon conversador, se'n pot destacar el somriure amb què intervenia en qualsevol conversa i la capacitat d'aportar coneixences i arguments sempre assenyats. Era una persona molt analítica i, per tant, estudiosa, i sempre buscava assolir el coneixement més precís i rigorós de tot allò que li interessava i en què es comprometia. També era molt receptiu davant de qualsevol dubte o qüestió que es plantejés i va aconseguir que la junta afrontés amb un esperit reivindicatiu les millores que en aquells moments eren tan necessàries per al barri.

Queda clar, en paraules d'Albert Bastardes, que un barri no el fan els urbanistes, sinó la gent que hi viu. En el cas del nostre, vam ser capaços de superar les dificultats derivades d'un territori accidentat, d'uns habitatges mínims, d'una edificació allargada en el temps, d'uns serveis inexistents, d'una manca de locals per a activitats ciutadanes... A Montbau hem tingut la sort que molts dels que hi vam anar a viure, joves que formàvem noves famílies, vam lluitar per superar els molts dèficits organitzant-nos en diferents entitats i treballant conjuntament. I entre aquestes persones destaca Ramon Batlle, a qui volem donar les gràcies perquè, com a president de l'Associació de Veïns de Montbau en els anys de la transició a la democràcia, va liderar la manera de donar resposta a aquests reptes.

AGENDA DE PRIMAVERA

TALLERS					
TALLER	DATA	HORARI	EDAT	TALLERISTA	PREU
Inscripcions al formulari online i pagament per transferència - contacteu amb la sala polivalent a salapolivalent@bcn.cat					
Totes les activitats presencials es fan a la Sala Polivalent de Montbau si no s'indica un altre emplaçament i són gratuïtes a excepció de les que indiquen el preu.					
English Through Games (7 sessions)	25/04 a 13/06	Dilluns 18 a 19h	6 a 9 anys	Kiddo	19,4€
loga (9 sessions)	20/04 a 15/06	Dimecres de 18:30 a 19:45h	A partir de 60 anys	Chloé Plews	42,33€
Swing (9 sessions)	19/04 a 14/06	Dimarts 19:00 a 20:15h	Adults	El taller de Swing	42,33€
Capoeira (9 sessions)	20/04 a 15/06	Dimecres 17 a 18h	6 a 9 anys	Jogo de Luta	42,33€
Teatre social (10 sessions)	25/04 a 13/06	Dilluns 18 a 20h	A partir de 60 anys	Natalia Alfaro	52,68€
Esriptura creativa. Taller Levrierà (9 sessions)	21/04 a 16/06	Dijous 17:45 a 19:15h	Adults	Carmen Simón	50,8€
Escacs (9 sessions)	19/04 a 14/06	Dimarts de 17:30 a 18:30h	Tots els públics	Fed. Catalana d'escacs	33,87€

BIBLIOTECA DE MONTBAU (Inscripcions a b.barcelona.m@diba.cat)				
PROGRAMA	BLOC	ACTIVITAT	NOM PROFESSIONAL	DATA I HORA
Lletra petita	Lletra petita. Llibres a escena	Llibres a escena (a partir de 4 anys) Propostes escèniques de titelles o música.	Escriptor i periodista	28/04/2022 - 17.30
L'aventura de conèixer	T'interessa	Sàpiens, neandertals i hòbbits: la història del nostre passat.	Ignasi Llorente, divulgador científic	10/05/2022 - 18.30
Lletra petita	Lletra petita. Sac de rondalles	Sac de rondalles (a partir de 4 anys) Narració de contes. Col·labora l'ANIN.	Pendent	26/05/2022 - 17.30
L'aventura de conèixer	T'interessa	Taller de sketching.	Lluís Domènech Alberdi-Lluisot	14/06/2022 - 17.30
Lletra petita	Lletra petita. Llibres a escena	Llibres a escena (a partir de 4 anys) Propostes escèniques de titelles o música.	Ignasi Llorente, divulgador científic	30/06/2022 - 17.30

● Gent gran

● Joves

● Infantil

● Per a tots els públics

ACTIVITAT	DATA	ORGANITZACIÓ
CICLE FESTIU (LLOC: Sala Polivalent de Montbau)		
Dia de l'enterrament de la Sardina + Picnic	14 de maig a les 12h	Associació de veïns
EXPOSICIONS (LLOC: Sala Polivalent de Montbau)		
365 Democratizem les cures	Abril	Casals Zona Nord
La importància de l'aigua a Horta-Guinardó	Abril	Sala Polivalent
SALA 035 (LLOC: Sala Polivalent de Montbau)		
Taller de Defensa Personal (càpsula)	1 d'abril a les 18.30h	Sala Polivalent
Tarda de Concert (LBKids and Co.)	27 de maig a les 18.30	Sala Polivalent
CABARET SENGLAR (LLOC: Sala Polivalent de Montbau)		
Big Band Swing	29 d'abril a les 19h	Sala Polivalent
Projecció "Montbau, retalls d'un barri"	19 de maig a les 19h	Associació de veïns
Mostra residència "Natura poètica"	10 de juny a les 18.00h	Sala Polivalent

ACTIVITAT	DATA	ORGANITZACIÓ
JAZZ A JIMNAZZ (LLOC: Sala Polivalent de Montbau)		
Jam Session	8 d'abril a les 20h	Associació Musical Big Band de Montbau
Marian Barahona Quartet	13 de maig a les 20h	Associació Musical Big Band de Montbau
Concert d'estiu Big Band	3 de juny a les 20h	Associació Musical Big Band de Montbau
CÀPSULES FORMATIVES (LLOC: Sala Polivalent de Montbau)		
Jornada de Jocs	26 de maig	Sala Polivalent
Fotografia	9 de juny a les 17.30h	Sala Polivalent
Taller d'artesanaria	28 d'abril	Sala Polivalent
XERRADES (LLOC: Sala Polivalent de Montbau)		
Benestar i salut / Alimentació	26 d'abril a les 17.30h	Sala Polivalent
Dormir bé	10 de maig a les 17.30h	Sala Polivalent
Art i Feminismes	7 de juny a les 17.30h	Sala Polivalent

AULES D'EXTENSIÓ UNIVERSITÀRIA (LLOC: Sala Polivalent de Montbau)		
ACTIVITAT	PONENT	CÀRREC
Els tresors de la llengua	Marius Serra	Escriptor i periodista
Les set vides d'Eduard Toda	Irene Cordon	Doctora en Arqueologia i Història Antiga UAB
La influència de la llengua catalana en la maltesa	Pere Alzina	Consultor ambiental, guia de natura i viatges
Independències. La via Eslobena i les Bàltiques	Vicens Lozano	Periodista
Hipertensió arterial - Què és? Què puc fer?	Raquel Tomàs	Metge de Família
Introit. Manual d'urgència per entendre la cobla i la sardana	Xavier Pinyol	Músic polifacètic i professor

NOU CONCERT DE LA BIG BAND DE MONTBAU EN FORMAT SWING

Us presentem els concerts de «Big Band Swing» que es faran a partir d'ara a la Sala Polivalent de Montbau, dins del cicle d'arts escèniques «Cabaret Senglar». La Sala Polivalent, la Big Band i el Taller de Swing Dance Club han unit esforços per donar pas a aquesta nova generació de concerts de la Big Band en què els assistents són ballarins de swing.

L'origen d'aquest «Big Band Swing» és el Taller de Swing que es du a terme cada dimarts a la Sala Polivalent. Tant la Sala com la Big Band festejaven la idea de fer realitat aquesta acció comunitària, i l'aparició de la ballarina Maria Ferrer va crear l'oportunitat perfecta per fer germinar la llavor del projecte.

La idea inicial és que dos cops l'any el barri de Montbau es posi a ballar a ritme de jazz des del pati de la Sala Polivalent, on a part de músics i ballarins trobarem una barra amb begudes.

Així que si t'agrada ballar swing i escoltar jazz, no ho dubtis! Vine i deixa que la màgia del «Big Band Swing» t'envaeixi!

RESIDÈNCIES ARTÍSTIQUES A LA SALA POLIVALENT DE MONTBAU

El proper 1 d'abril de 2022, la Sala Polivalent obrirà una convocatòria de residències artístiques per tal d'atraure a artistes i creadors del barri de Montbau i voltants que necessitin un espai per desenvolupar i fer créixer el seu projecte creatiu de qualsevol àmbit.

El projecte rebrà un seguiment personalitzat i un seguit de privilegis, com per exemple, una pre-estrena en forma de contraprestació. Els interessats poden enviar les seves propostes en format pdf a salapolivalent@bcn.cat a partir del divendres 1 d'abril.

VOLUNTARIATS A LA SALA POLIVALENT DE MONTBAU

A la Sala Polivalent busquem voluntaris que estiguin interessats en potenciar les seves habilitats i/o en satisfer els seus interessos socials d'ajuda als més necessitats.

Ja sigui com a tallerista impartint tallers d'ampli ventall de possibilitats que només apel·len a una combinació d'interessos dels usuaris amb habilitats del tallerista.

Ja sigui inserir-se en projectes que duem a terme de suport a la gent gran, com per exemple Radars. Que consisteix en la participació d'activitats i accions concretes per combatre la soledat en la que s'immergeix la gent gran en contextos determinats.

Ja sigui dinamitzant l'espai d'acollida, on tothom és benvingut, que obrirà les seves portes el 16 de maig al pati de la Sala Polivalent cada dia fins el 16 de juliol.

Els interessats poden escriure a salapolivalent@bcn.cat per informar-se amb més detall i explicar amb quin tipus de voluntariat es volen involucrar.

COMPANYIA DONES DE MONTBAU

La creació de la companyia de teatre Dones de Montbau respon a la marea feminista que empodera i visibilitza les dones i els seus talents, ocults durant tant de temps sota els fonaments del patriarcat. La companyia va néixer del taller de teatre social per a gent gran i per a dones que es va començar a impartir a finals del 2021, en el context dels tallers de tardor de la Sala Polivalent de Montbau.

La companyia Dones de Montbau està formada per dones del barri de diferents edats. Tenen la seu a la Sala Polivalent i ofereixen actuacions de teatre i sessions de teatrefòrum en què la temàtica segueix la línia social i feminista de manera reivindicativa.

El teatre social que ens ofereixen aquestes dones és de format extremament interactiu amb el públic i genera debats intergeneracionals sobre els temes que es representen a l'escenari.

Aquesta branca de teatre s'encabeix dins del cicle d'arts escèniques «Cabaret Senglar» de la Sala Polivalent i té lloc dues vegades l'any, per les efemèrides del 8 de març i el 25 de novembre, que reivindiquen la visibilització dels drets de la dona i la lluita contra la violència masclista.

¿SE ESTÁ DETERIORANDO LA SALUD DE LA ATENCIÓN PRIMARIA?

*Text per
FRANCISCO ALGUACIL MATA, médico de
familia jubilado, miembro de Rebel.lió Aten-
ció Primària, socio de Forum català d'atenció
primària (FoCAP) y vecino de Sant Genís.*

El 11 de marzo de 2020, la Organización Mundial de la Salud declaró como pandemia el brote de covid 19 causado por el virus SARS-CoV-2 y la atención primaria como el pilar esencial para centrar y coordinar la respuesta global a la pandemia. La OMS estima que la atención primaria puede satisfacer más del 70% de las necesidades de salud de las personas a lo largo de su vida.

«La atención primaria debe ser un servicio sanitario asequible, continuado en el tiempo, coordinado con otros niveles asistenciales y sociosanitarios, centrado en las personas y orientado a la comunidad.» — Barbara Starfield

Para entender cómo se enfrentó la atención primaria a la pandemia habría que retroceder en el tiempo hasta 2008, e incluso antes, cuando la sociovergencia apostó por la mercantilización de la sanidad catalana. Todo empezó en 1991, cuando la Llei d'Ordenació Sanitària de Catalunya definió el sistema sanitario catalán como un modelo mixto, lo que incentivó el desarrollo de fórmulas de gestión empresariales.

«La sanidad privada y la pública son vasos comunicantes: si quieres hacer negocio con la privada, necesariamente has de debilitar la sanidad pública.»
— Joan Benach

Al mismo tiempo que la OMS declaraba en 2008, año de la crisis económica, que la atención primaria de salud era más necesaria que nunca, el gobierno de Artur Mas, con Boi Ruiz en la Conselleria de Salut, llevó a cabo unos recortes de servicios públicos que debilitaron enormemente el sistema sanitario y, lo que es peor, lo hizo en beneficio de la sanidad privada.

LOS RECORTES

En la atención primaria estos recortes supusieron una disminución de presupuesto entre 2009 y 2018 de un 24,2%, la disminución de las plantillas en 2.471 profesionales, la precarización de salarios y condiciones laborales y la drástica disminución de las sustituciones. Cataluña se erigió como la comunidad autónoma con más pérdida de inversión en salud de España.

Se priorizó, así, el cumplimiento de los presupuestos por encima de los resultados de salud de la población. Se desviaron pruebas complementarias a los centros privados y se cambió la forma de elección de los directores de los CAP, que pasó de ser consensuada por el equipo de atención primaria a ser impuesta.

Los recortes debilitaron el sistema sanitario público, que no se ha recuperado con posteriores gobiernos pese a promesas y planes que se ha visto que eran vacíos.

Todo esto se produjo en un contexto de crisis económica y políticas liberales de austeridad que aumentaron la vulnerabilidad, la pobreza y la desigualdad, y, por lo tanto, los problemas de salud.

INICIO DE LA PANDEMIA

La atención primaria se enfrentó a la pandemia cuando ya estaba por encima del límite de su capacidad de respuesta. ¿Qué más podía pasar?

Durante la primera ola se cerraron algunos centros de atención primaria y se recomendó a la población que llamara al 061, un servicio que se había adjudicado a Ferrovial, o que acudiera a los hospitales.

Los teléfonos y hospitales se colapsaron. Solo se rectificó, meses más tarde, por la presión de entidades sociales, profesionales y científicas para que volvieran a abrirse los CAP. Pero la falta de equipos de protección individual expuso a los profesionales al contagio y a los trastornos de estrés y salud mental de manera drástica.

Frente a esta desastrosa situación, muchos centros se autoorganizaron para paliar la falta de liderazgo de los gestores y las continuas contradicciones en los protocolos. La atención primaria pasó a atender casi el 90% de los casos de covid 19, pero se desplazó la atención de los pacientes crónicos a la atención telefónica y por internet, lo que generó desigualdad por la llamada «brecha digital»: muchas personas, entre ellas las personas mayores, quedaban atrás.

¿VUELTA A LA NORMALIDAD?

Después del estado de alarma, algunos CAP están camino de recuperar la normalidad aumentando progresivamente las visitas presenciales, mientras que otros centros siguen anclados en la atención telefónica y ofrecen pocas visitas presenciales.

Hay equipos cuyos profesionales atienden a sus pacientes y otros en los que los pacientes se distribuyen entre todos los profesionales, con lo que se pierde la longitudinalidad en la atención al enfermo.

La longitudinalidad, fundamental en la atención primaria, es la atención dispensada a lo largo de la vida por el mismo profesional. Se ha demostrado científicamente que disminuye la morbilidad y la mortalidad de la población.

La accesibilidad es otra de las cualidades de la atención primaria que se están perdiendo por el aumento de las listas de espera, muy lejos de las 48 horas recomendadas para la asistencia no urgente del paciente.

Frente a este panorama, pacientes y profesionales se sienten abandonados.

Exijamos, además, una reforma profunda de la sanidad y de la atención primaria que se adapte a los nuevos tiempos y a las nuevas necesidades de la población.

LAS PROPUESTAS DEL SECTOR

¿Qué propuestas hacen entidades sociales y profesionales, usuarios organizados y sociedades científicas para que la atención primaria sea realmente el eje vertebrador del sistema sanitario público?

- Aumento del presupuesto destinado a sanidad hasta el 25% del presupuesto sanitario propuesto por la OMS. Actualmente es de poco más del 14%.
- Aumento de las plantillas y condiciones de trabajo dignas.
- Accesibilidad de la población a su profesional de referencia en 48 horas.
- Recuperación de la atención presencial y de la longitudinalidad.
- Potenciar la participación ciudadana en la toma de decisiones de los CAP.
- Orientar a la población hacia un uso responsable de la sanidad y el rechazo de la idea de la sanidad como bien de consumo.

ELABORACIÓ ARTESANA I NATURAL

FORNERS
&
PASTISSERS
PUIG

Obrador Puig des de 1916

FORN MONTBAU (l'Obrador)
C/ Àngel Marquès 14-18 | 93 428 26 86

FORN JOANIC
C/ Escorial 6 | 93 284 95 71

FORN L'ESPLANADA
Pl/ Esplanada Montbau 1 | 93 427 57 25

FORN VALL D'HEBRON
C/ Ventura Rodriguez 2 | 93 428 19 95

Oficina/Taller: L'Harmonia, 11
08035 - Barcelona

www.sanklar1.com

sanklar1@gmail.com

93 428 29 52

- Fabricació de tot tipus de finestres
- Tancaments metàl·lics
- Persianes, mosquiteres, reixes, ...
- Motorització
- Mampares de bany

ELS BONS RECORDS VIUEN PER SEMPRE

Els moments de pèrdua són difícils. Ho sabem.
Moments en què necessita tranquil·litat i
estar acompanyat dels éssers estimats, sense
preocupar-se del servei funerari. Per això fem
tot el possible per tal que en aquests instants
no li falti res. Deixi-ho a les nostres mans.
Vostè pensi en els millors instants viscuts.
Perquè els bons records viuen per sempre.

ÀLTIMA

www.altima-sfi.com

Ressò de Montbau és un projecte que neix de la voluntat de cohesionar el barri a través d'una publicació col·lectiva. Una revista que ens faci redescobrir el nostre barri, que parli sobre les nostres veïnes i veïns, els nostres orígens i la nostra cultura. Aquesta publicació es redacta i pren forma de la mà d'un grup voluntari de veïnes i veïns obert a tothom que vulgui ajudar a fer créixer el projecte. Contacta amb nosaltres per participar a info@resso.cat i segueix-nos a les nostres xarxes [@ressodemontbau](https://www.instagram.com/ressodemontbau)

ressò de tinta sobre paper

Aquest número inclou una nova secció de recomanacions literàries per acompanyar als nostres lectors i lectores en la celebració del Sant Jordi 2022.